Náučný chodník Pod tmavou oblohou

Kraj:	Prešovský
Okres:	Snina
Geomorfologická jednotka:	Bukovské vrchy
Geologická jednotka:	flyšové pásmo
Chránené územie:	Národný park Poloniny
Prístup:	bus Nová Sedlica, otoč. a pešo obcou k severu asi 850 m
Východisko:	Nová Sedlica, Informačné stredisko Správy NP Poloniny
Trasa:	Nová Sedlica: Informačné stredisko Správy NP Poloniny – po starej gazdovskej ceste – Domov v Poloninách (DSS) – Informačné stredisko Správy NP Poloniny
Dĺžka, prevýšenie:	1,2 km, prevýšenie 75 m
Čas prechodu:	1 h
Počet zastávok:	5
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, astronomické

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Prepojenie na červenú turistickú značku; neďaleko prechádza aj

žltá a zelená značka.

Rok otvorenia: 2012

Textový sprievodca: na stránke zriaďovateľa náučného chodníka – Správy NP Poloniny – sú voľne dostupné základné informácie > .PDF

Kontakt: Správa Národného parku Poloniny so sídlom v Stakčíne, Ul. Mieru 193, 067 61 Stakčín, tel. 0577 624 424; Slovenský zväz amatérov astronómov, Tomášovská 63, 979 01 Rimavská Sobota; Obecný úrad Nová Sedlica, Nová Sedlica 23, 067 68 Zboj, tel. 057 / 7694 187

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave (2020).

Poznámky: (1) Vo východisku/cieli trasy panely dopĺňajú viaceré interaktívne náučné prvky: Pavučina „obyvateľov" Polonín, hádanky v prírode Čie sú to stopy? a Komu patria listy? vo forme otváracích dosiek na priraďovanie zvieracích stôp a rastlinných listov a plodov a Kvíz v prírode na preskúšanie poznatkov z náučného chodníka. (2) Texty na informačných paneloch sú aj v angličtine.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie najmä pre svoju obsahovú výnimočnosť.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Nová Sedlica. Najvýchodnejšie položená obec na Slovensku v najvýchodnejšej časti Bukovských vrchov v doline Zbojského potoka vzdušnou čiarou 27 km severovýchodne od Sniny a necelých 2,5 km od slovensko-ukrajinskej štátnej hranice. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1630. Obec patrila k humenskému panstvu Drugethovcov, neskôr Csákyovcom. Posledným známym vlastníkom bol Rudolf Scherényj. Obyvateľstvo sa zaoberalo prevažne poľnohospodárstvom a príležitostnou prácou v lesoch, pracovala tu píla a stupy, pred prvou svetovou vojnou bola vybudovaná úzkokoľajná železnica. Počas prvej svetovej vojny bola prakticky celá obec zničená. Za druhej svetovej vojny bola oslobodená 16. októbra 1944, no povojnovú obnovu obce brzdili od konca novembra 1944 aktivity Ukrajinskej povstaleckej armády (banderovci). Kultúrnymi pamiatkami sú budova bývalých kasární finančnej stráže z 20. rokov 20. storočia (dnes adaptovaná na domov sociálnych služieb) a zrubový ľudový dom s hlinenou omietkou a slamenou strechou z prelomu 19. a 20. storočia v centre obce, ktorý býva stotožňovaný s rozprávkovým domčekom Deduška Večerníčka a je jednou z posledných zachovaných pôvodných dvojpriestorových zrubových stavieb omietaných v kožuchu. Severovýchodne od obce na temene vrchu **Kremenec (1 221 m n. m.)** je trojhraničný bod kontaktu Slovenska, Poľska a Ukrajiny. Je to zároveň najvýchodnejší bod územia Slovenska.

Park tmavej oblohy Poloniny. Územie s nízkou úrovňou svetelného znečistenia vhodné na pozorovanie nočnej oblohy, informovanie o problematike svetelného znečistenia a ochranu nočnej prírody a krajiny, ktoré bolo vyhlásené ako prvé na Slovensku v roku 2010 v severovýchodnom cípe Slovenska v rozsahu identickom s územím Národného parku Poloniny, rozšírenom juhozápadným smerom až do Vihorlatských vrchov (oblasť Nežabec). Územie, ktoré je z pohľadu svetelného znečistenia najtmavšou oblasťou na Slovensku, sa stalo dvadsiatym parkom tmavej oblohy vo svete z iniciatívy Slovenského zväzu astronómov amatérov. Je tu výborne viditeľná Mliečna cesta a aj bez ďalekohľadu takmer 2 000 hviezd. Na podporu astroturistiky slúžia viaceré aktivity, resp. ciele v rámci parku, ako napr. Astronomické observatórium na Kolonickom sedle (medzi Kolonicou a Ladomirovom), náučný chodník Pod tmavou oblohou v Novej Sedlici a informačné lokality, napr.

symbolický cintorín obetí svetelného znečistenia v Zboji, model asteroidu Poloniny v Uliči a i. V roku 2016 sa park Poloniny stal súčasťou veľkého **Triparku tmavej oblohy Východné Karpaty**, rozprestierajúceho sa na území Slovenska, Poľska a Ukrajiny, prvého trilaterálneho parku tmavej oblohy na svete.

Národná prírodná rezervácia Stužica. Chránené územie severne od Novej Sedlice v povodí horného toku (pramennej časti) Stužickej rieky v Bukovských vrchoch medzi Kremencom, Čierťažou, Príkrym a Packovou Kýčerou vyhlásené v roku 1965 na ochranu komplexu prírodných bukových, jedľovo-bukových a javorových porastov pralesovitého charakteru so štruktúrou lesa vo všetkých jeho vývojových štádiách s mimoriadnym výskytom bukov, jedlí i javorov osobitného vzrastu a veku a mnohými pôvodnými karpatskými a aj endemickými druhmi rastlín, húb a živočíchov. Patrí k najvýznamnejším chráneným územiam na Slovensku a má aj mimoriadny medzinárodný význam – je to najväčšia pralesová rezervácia horského typu v Európe (8 km^2). Významným prvkom krajiny v nej sú i horské lúky – poloniny. Je súčasťou Národného parku Poloniny. V roku 2007 bola zapísaná do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO ako súčasť lokality Karpatské bukové pralesy, neskôr transformovanej do 82 areálov sústavy so spoločným názvom „Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy“ ležiacich v 12 európskych krajinách (2018). Rezervácia leží v území európskeho významu Bukovské vrchy ako aj chráneného vtáčieho územia Bukovské vrchy (obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Prírodná rezervácia Veľký Bukovec. Rozsiahle chránené územie s členitým pôdorysom v severovýchodnej časti Bukovských vrchov vyhlásené v roku 2021 pre zabezpečenie legislatívnej ochrany územia medzinárodného významu – súčasti hromadnej lokality Svetového prírodného dedičstva UNESCO Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy – pre uchovanie prebiehajúcich prírodných ekologických a biologických procesov v evolúcii a vývoji pozemných lesných biotopov s bukom lesným (*Fagus sylvatica*). Jej územie s prevažne lesnými ekosystémami podstatne nezmenenými ľudskou činnosťou v oblasti Runiny, Ruského Potoka, Zboja a Novej Sedlice lemuje od juhu existujúce rezervácie NPR Pľaša, NPR Jarabá skala, PR Borsukov vrch a NPR Stužica a pokračuje pruhom k juhu po chrbte Veľkého Bukovca (1 012 m n. m.) až k existujúcej PR Borsučiny, ktorú obkolesuje. Rezervácia je zároveň súčasťou územia európskeho významu Bukovské vrchy a rovnomenného chráneného vtáčieho územia (obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000), Národného parku Poloniny a Biosférickej rezervácie Východné Karpaty.

Národný park Poloniny. Leží na severovýchodnom Slovensku na hraniciach s Poľskom a Ukrajinou v **Bukovských vrchoch**. Bol vyhlásený v roku 1997. Podstatnú časť parku zaberajú bukové lesy, v ktorých významný podiel majú pralesy. Na hlavnom chrbáte Bukovských vrchov sú časté lúky – poloniny. Mnohé druhy organizmov žijúcich na území parku sú endemity. Najhodnotnejšie časti územia parku sú chránené v maloplošných chránených územiach: v národných prírodných rezerváciách (Stužica, Havešová, Riaba skala, Rožok, Pľaša, Stinská a Pod Ruským), prírodných rezerváciách (Bahno, Borsučiny, Bzaná, Gazdoraň, Hlboké, Hrúnok, Ruské, Stinská Slatina, Stružnická dolina, Šípková, Udava, Uličská Ostrá) a prírodnej pamiatke (Ulička). Územie Národného parku Poloniny včítane jeho ochranného pásma je súčasťou Medzinárodnej biosférickej rezervácie Východné Karpaty, druhej najväčšej v Európe. Pôvodne vznikla v roku 1993 ako slovensko-poľská, od roku 1998 po pripojení ukrajinských území je trilaterálna – prvá na svete. Pokrýva územie šiestich veľkoplošných chránených území. Okrem NP Poloniny ide o: Bieszczadský národný park, Cisniansko-Wetlinský park krajobrazovy a Park krajobrazovy Doliny Sanu v Poľsku a Užanský národný prírodný park a Nadsjanskyj regionálny krajinný park na Ukrajine. Viaceré vyššie spomenuté maloplošné chránené územia národného parku (Stužica, Rožok, Havešová) patria aj medzi lokality na Zozname svetového dedičstva UNECSO so spoločným názvom „Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy“ ležiacich v 12 európskych krajinách (stav v roku 2018). Pôvodný zápis sústavy „Karpatské bukové pralesy“ v roku 2007 tvorilo 10 lokalít na území slovensko-ukrajinských Karpát.

Územie parku je tiež súčasťou chráneného vtáčieho územia Bukovské vrchy a viaceré plochy sú územiami európskeho významu (Bukovské vrchy, Ublianka, Stinská, Ulička). Obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000.

Názvy informačných panelov

1. Mapa Parku tmavej oblohy Poloniny
2. Svetelné znečistenie
3. Rezervácie tmavej oblohy vo svete
4. Poloniny cez deň
5. Čo môžete vidieť v Poloninách v noci

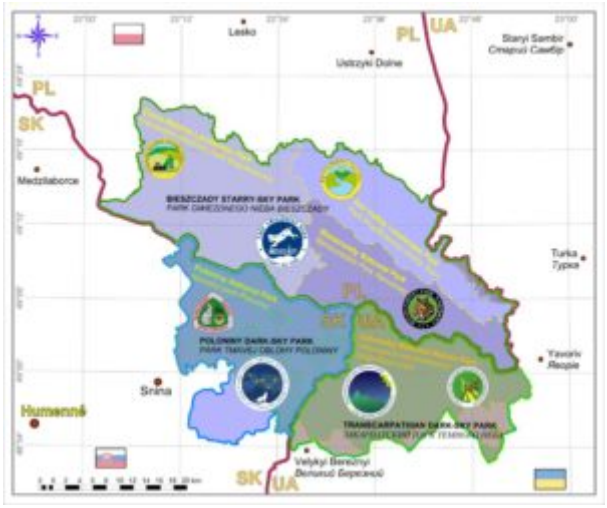

© Slovenský zväz astronómov amatérov

Kyjovanie
„Pod tmavou oblohou"
v Poloninách

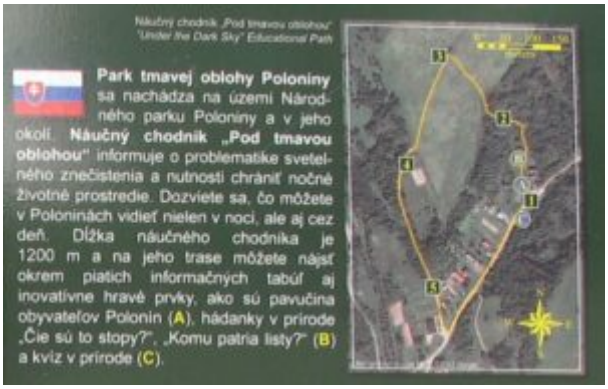

CZ
PL
Skovensko

Lesko
Ustrzyki Dolne
Stary Sambir
Старий Самбір
Medzilaborce
Turka
Турка
Yavoriv
Яворів
Snina
Humenné
Velykyi Bereznyi
Великий Березний
PL
SK
UA

49. rovnobežka

PARK TMAVEJ OBLOHY POLONINY

Náučný chodník „Pod tmavou oblohou"
"Under the Dark Sky" Educational Path
Park tmavej oblohy Poloniny sa nachádza na území Národného parku Poloniny a v jeho okolí. Náučný chodník „Pod tmavou oblohou" informuje o problematike svetelného znečistenia a nutnosti chrániť nočné životné prostredie. Dozviete sa, čo môžete v Poloninách vidieť nielen v noci, ale aj cez deň. Dĺžka náučného chodníka je 1200 m a na jeho trase môžete nájsť okrem piatich informačných tabúľ aj inovatívne hravé prvky, ako sú pavučina obyvateľov Polonín (A), hádanky v prírode „Čie sú to stopy?", „Komu patria listy?" (B) a kvíz v prírode (C).

